

**EĞİTİM TELEVİZYONUNDA DOĞRUDAN
ÖĞRETİCİ İZLENELER ÜZERİNE
UYGULAMALI BİR ÇALIŞMA**

Ass. Naci GÜÇHAN

Sorun-Amaç-Önem-Varsayım-Sınırlılık ve Tanımlar:

Dinleme en yalın tanımı ile, insanın daha üretken olabilmesi için belli bir süre sorumluluklarını unutması demek. Eğlence ise en etkin dinleme yöntemi. Ancak eğlencenin gerçek anlamdaki niteliği, eğlendirirken eğitime olgusunu da içerir. Günümüzde en yaygın, en tutkulu taraftarı olan eğlence aracının ise **Televizyon** olduğu kuşkusuz.

Eğitimin, insanın, gerçekten insan olduğunun bilincine varması süreci diye genel bir tanımını yaparsak, günümüzün insanının yaşamından vazgeçemediği **Televizyon** aygıtını da, bu bilince varma sürecinde, çok önemli bir eğitimin aracı olarak adlandırabiliyoruz rahatlıkla. Başka bir deyişle televizyonda yayınlanan her kare ya da sözcük “eğitim” kavramının içine girmekte. Nitekim toplumbilimciler yıllardan beri “Nasıl eğitime?”, “Ne yönde eğitime?” “Etkileri istendik davranışlara yol açıyor mu, açmıyor mu?” sorularını yanıtlamak için araştırmalar yapmışlar ve yapıyorlar. Haberlerden dizi filmlere, gösteri (show) programlarından reklamlara, hemen her izleneye bu bağlamda irdeleniyor.

Bu bütünden ve genel tanımdan ayrı düşmeksizin, “Televizyonla Eğitim” kavramında biraz daha sınırlamaya gitmeye çalışırsak şöyle bir yaklaşımda bulunabiliriz: Televizyonun esas işlevi olan haber programları, “hoşça vakit geçirtme” için yapılan gösteri programları, dizi filmler ve reklamlar dışında, izleyicide davranış değişikliğine yol açması için yapıldığı daha somut biçimde göze çarpan programlar “Eğitim Programları” olarak adlandırılabilir. Bu programlarda da, amaç izleyicisinin ve içeriğinin belirlediği yapılaş ve sunuş biçimlerine göre sınıflandırılıyorlar. 1. (Direkt) Öğretici (Instructional) program: Herhangi bir konu ya da nesneyi tanımlayıcı, bilgi verici, öğretici program. Genellikle konunun uzmanı ya da uzmanın hazırladığı metin ile sunulur. Buğday tarlasından daha nitelikli ve daha çok ürün almak için nelerin yapılması gerektiğini anlatan bir program gibi. 2. Bilgi Aktarıcı (Informational) Program: Herhangi bir konu ya da nesneyi, bize daha uzun vadede ve dolaylı olarak işe yarayıp davranış değişikliği yaratabilecek biçimde tanıtılan bilgi aktarıcı program. Genellikle belgesel olarak sunulur. Ülkedeki buğday üretiminin ne olduğu, ne kadarının dışarıya gittiği, ne kadarının israf edildiğini anlatan bir program gibi. 3. Güdöleyici (Motivational) Program: Hem ilk iki programdaki öğeleri içerebilen, hem de kendi içinde dramatik bir yapısı olan, (özellikle eğlence ögesinin çokca kullanılmasıyla) izleyiciyi, kendisinin ayırımında olmadan eğitildiği program. Bir buğday üreticisinin buğdayı nasıl ürettiği, hasattan kazandığı parayı büyük kentlerde nasıl tükettiğinin dolayısıyla toplumsal sorunlara da değinen bir program gibi.

Ülkemizde yapılmakta olan TV eğitim programları genellikle yapımcının dünyaya, topluma ve eğitime (görelî) sınırlı bir bakış ve bilgi ortamından kaynaklanmakta, yapılan programların irdelenmesi yapılmamakta, azından program yapanla, amaçlanan izleyicinin beklentilerindeki korelasyon ilişkisi değerlendirilmemektedir. Yapılan programların eğitimde hangi kuramsal temellere dayandıkları ise hemen hiç gözönünde bulundurulmamış, bu konuların araştırılmasındaki çalışmalar da “cılız” niteliğini hak edecek bir boyutta kalmıştır. (Burada feedback=geribesleme olgusunun ülkemizde pek zayıf oluşu da kuşkusuz büyük bir belirleyicidir).

A.B.D.de, sanayi-ötesi öncülerden biri diye anılan Buckminster Fuller’in saptamasıyla TV, ana-baba dan sonra ebeveynin ü-

güncü kişisi olmuştur. Böylesi güce sahip bir aracın, özellikle üçüncü dünya ülkelerinde eğitimde, giderek örgün eğitimde işe koşulması kaçınılmazdı. Nitekim günümüzde pek sık rastlanan bir olgudur bu. Yukarıda değindiğimiz gibi ülkemizde de (eğitim ve öğretim kavramlarının iç içe kullanıldığı) “Eğitim Televizyonu” çalışmalarına, yayınlarına hız verilmiştir. Bu çalışmalarda da özellikle yukarıda yaptığımız sınıflamadaki birinci tür olan “(Direkt) öğrenci-Instructional” programlar ağırlık kazanmıştır. Öte yandan TV'nin öğretmene yardımcı olarak işe koşulacağı kaset ya da diğer sistemlerde, gerek program üretmede insangücü potansiyelinin kısıtlı oluşu, gerek teknolojik sınırlılıklar, gerekse eğitim teknolojisi gelecekte de bu birinci tür programların yapımına ağırlık verilecek gibi görünmektedir. Dolayısıyla bu tür programların yapılışı ve sunuş biçimlerine daha bir irdeleyici gözle bakmak, onların etkililiklerini artırması açısından zorunlu hale gelmektedir. Halk değişimiyle “Yapılan iş, ürkütülen kurbağaya değmelidir”. Hele tasarrufa en çok gereksinmemiz olan bir dönemde.

Biz de bu düşünceden yola çıkarak, çalışmamızı “Direkt Öğretici” bir program üzerine yaptık. Çalışmadaki amacımız, eğitim programı üzerine formasyonu olan kişilerin, bir “(Direkt) Öğretici” programın yapısı, içeriği ve sunulduğu üzere düşünceleri ile, amaç izleyicinin böyle bir program üzerindeki düşüncelerinin, nerelerde çakışıp, nerelerde ayrılabilirdiği konusunda ipuçları elde etmektedir. Bu da bize daha etkili eğitim programları yapmamıza yol açabilecektir. Formasyonu olan kişiler olarak, EİTİA-TV ile Eğitim Enstitüsü'nde program yapımcısı olarak çalışan kişiler ile, İBF 1979-80 doktora programında Eğitim Teknolojisi dersini alanları seçtik.

Yöntemimizi ise şöyle saptadık: EİTİA-ETV de yapılmış, amaç izleyicisinin özelde Meslek Lisesi-Elektrik Bölümü öğrencileri olan ve ampulün yapısını, işleyişini ve çeşitlerini anlatan 12 dakikalık “Direkt Öğretici” bir programı alarak, bu program üzerinde her iki grubun (formasyon sahip kişiler ve amaç izleyici) görüşlerini saptamaya çalışmak. (Açıkladığımız gibi, amacımızın bu programı değerlendirmek değil. Program elde etmeğe çalıştığımız ipuçları için yalnızca bir araç). Amaç izleyicinin, bir bölümüne; sormacayı hem programı izlemeden, hemde izledikten sonra uyguladık. Uzmanlara ise yalnızca izlettirdikten sonra. Sormacada bazı sorular doğallıkla ortak tutulmuştur.

Çalışma için uygulanan programın, bu tür programların bir prototipi olduğu, uygulama yaptığımız grupların amaca ulaşmamızda uygun gruplar olduğu, sormaca ve yanıtların sağlıklı olduğu varsayılmaktadır.

Programın sanatsal ve teknik nitelikleri, doğaldır ki bütünden ayrılamaz ve onun “eğitici” olma özelliğini güçlendirir. Ancak bu çalışmada “eğitsel” yanı ve yapısı ile daha direkt olarak ilgilendiğimiz için, bu yanlarını değerlendirme dışı tutuk. Programın bu niteliklerinin benimsenebilir ölçünün altında düşmediğini varsaydık. Ayrıca görsel bir olayda toplumbilimsel ve kültürel şartlanmaların, algılamadaki etkilikleri de araştırma dışı tutulmuştur.

Yorumlarımız bu sınırlılık ve varsayımlar çerçevesinde yapılacaktır.

BÖLÜM II

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde önce her iki guruba da uygulanan sormacalardaki ortak sorular çapraz tablolarda sunularak yorumları yapılacaktır. Daha sonra gerekli görünen tekli tablolarla konunun ayrıntıları sergilenmeye ve bulgular amaca ışık tutacak şekilde yorumlanmaya çalışılacaktır.

Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine uygulanan sormacanın ilk sorusundan aldığımız yanıtlara göre, hiçbiri önceden bu konuda “yeterli düzeyde bilgim vardı” dememektedir. % 70’i “normal düzeyde bilgiliydim”, % 24’ü “birşeyler bildiğimi sanıyordum”, %6’sı “hiç bilgim yoktu” demektedir. Birinci sorudan sonra gelen yedi soru, programla verilmek istenen konunun önemli, ana noktalarından düzenlenmiştir. Program izlettirilmeden önce dağıtılan sormacanın ilk sekiz sorusunun yanıtlanması istenmiştir deneklerden. İzledikten sonra ilk yanıtlarını silmeden tekrar yanıtlamaları istenmiş ve şu sonuç çıkmıştır:

25 kişiden

2. soruda = 2 kişi yanlışını düzeltmiştir.
3. soruda = 15 kişi yanlışını düzeltmiştir.
4. soruda = 3 kişi yanlışını düzeltmiştir.
5. soruda = 8 kişi yanlışını düzeltmiştir.
6. soruda = 11 kişi yanlışını düzeltmiştir.
7. soruda = 4 kişi yanlışını düzeltmiştir.

Programın ilgiyle izlenip sağlıklı yanıtlandığını kanıtlayabilecek bu sorulardan sonra, programın yapısı ile ilgili her iki gruba da sorulan soruların sonuç ve yorumlarına geçelim.

TABLO I

Programı Sunan Kişi

Yanıtlar	Atipik biri	%	Rahatsız etmiyor	%	Dikkat etmedim	%	Diğer	%	Top
Uzmanlar	3	% 20	9	% 60	2	% 13	1	% 96	15
Amaç İzleyici	2	% 8	15	% 60	5	% 20	3	% 12	25
TOPLAM	5		24		7		4		40

Direkt öğretici programlarda sunucunun kişiliğinin diğer tip programlara nazaran çok daha önemli olduğu, izleyici ile hemen diyaloga girebilecek bir kişilikte olması zorunluluğu bilinmektedir. Sunucunun kişiliği üzerinde genelde her iki grubunda görüşleri çakışiyorsa da, uzmanlardan ikisi sunucu olarak bir öğrenci kullanmanın daha yararlı olacağı, daha kolay diyalog kurabileceğini belirtiyor. Oysa 14. sorunun yanıtında amaç izleyicinin % 78'i, sunucunun konunun uzmanı olduğu görüşü var. Bu da, daha bir güven besleyerek sunucuyu izlediklerinin belirtisidir. Ancak aynı nokta, yetişkinler için yapılan bir "direkt öğretici" programda kesinlikle düşünülmemelidir kanısındayız. (*)

(*) Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz: Hopkinson Peter, "Film Göstermede Eski ve Yeni Yollar ile Film, Televizyon ilişkisi" (Çev:N. Güçhan), KURGU No:2, 1979. s. 171.

TABLO II

Programı Sunanın Konuşma Hızı

Yanıtlar	Hızlı konuştu Bazılarını kaçırdım	%	Normal	%	Bazen iyi bazen kötü	%	Başka	%	Top.
Uzmanlar	2	% 13	3	% 20	10	% 66	—	—	15
Amaç İzleyici	3	% 12	11	% 44	11	% 44	—	—	25
TOPLAM	5		14		21		—	—	40

Sunucunun konuşmasının hızlı olmadığı konusunda iki grupta anlaşma içinde olduğu söylenebilir. Ancak “Bazen iyi bazen kötü” bölümündeki oranın yüksekliği incelendiğinde, getirilen açıklamalarda gruplar arasında çelişki göze batmaktadır. Uzmanlar deneyin yapıldığı sahnede sunucunun hızlı geçtiği, öğrenciler ise diğer bölümlerde daha yavaş anlatılabilir demektirler. Ancak yine aynı uzmanlar 14. soruda en ilgi çekici bölüm olarak sahnesini göstermişlerdir (% 46).

TABLO III

Önemli Noktalar Vurgulandı mı?

Yanıtlar	Evet	%	Hayır	%	Kısmen	%	Toplam
Uzmanlar	1	% 7	2	% 17	12	% 80	15
Amaç İzleyici	13	% 54	—	—	12	% 46	25
TOPLAM	14		2		24		40

Önemli noktaların öğrencilere vurgulandığı, uzmanlarca vurgulanmadığı ayrımı dikkati çekmektedir. Burada (özellikle program yapımcılarının) sanatsal gösterilerde bulunabilme ortamını bulduklarında, bu ortamın, programın içeriğinde verilmesi gereken ana nokta olup olmadığında pek düşünmedikleri, yalnızca programın yapımcısı olarak düşünebilecekleri yorumu yapılabilir. Bu da,

programın, mutlak konu uzmanı ve eğitim teknolojü ile birlikte hazırlanılması gerektiğini bir kez daha hatırlatmaktadır. Nitekim “Kısmen” bölümünde de yarı yarıya bir fark vardır. (%80-%46)

TABLO IV

Programda en çok ilginizi çeken sahne

Yanıt- Amp % Aydın- % Kırık % Büyük % Olu- % Çeşit % Ya- Top-	lar	ulün	%	Aydın- %	%	Kırık %	%	Büyük %	%	Olu- %	%	Çeşit %	%	Ya- %	Top-
çalış- ması	latma tarih- çesi	ampul	ampul	küçük ampul	şumu	leri	nıt yok								
Uzman	0	—	2	%	7	%	0	—	3	%	2	%	1	15	
Kişiler					13		46				20		13		
Amaç	1	%	2	%	7	%	2	%	5	%	4	%	4	25	
İzleyicisi	4		8		28		8		20		6		6		
TOPLAM	1	%	4		14		2		8		6		5		

(Uzmanların %33’ü ilgi çekici sahnenin, programın içeriğinin genelinde, en can alıcı bölüm olmadığı görüşünde)

Bu soruda programı oluşturan ana noktalar seçenek olarak sunulmuştur. Her iki grubunda yaklaşık aynı oranlarda ilgi duydukları söylenebilir. Örneğin “kırık ampul” sahnesinin yoğun ilgi görmesi, program yapımıcısının amacı ile koşuttur. Ancak bir önceki tablonun yorumdaki sözlerimizi pekiştiren bir örnek burada da var. Uzmanların %33’ü ilgi çekici sahnenin, programı genelinde, en can alıcı bölüm olmadığı görüşündedir.

Aydınlatmanın tarihçesi bölümünün uzmanlarca daha çok beğenilmesinin nedeni olarak, müzik eşliğinde ve sinematografik anlatıma daha çok prim verecek (reel zamanı durdurmak gibi) sunulması gösterilebilir. Nitekim bu bölüm (sahnelerin birleşmesiyle oluşan seans) bir sonraki tabloda da göreceğimiz gibi bölüm olarak en beğenilen bölümdür iki grupçada. Başlangıcın etkili olması konsantrasyon açısından önemlidir ama daha sonraları bu yoğunluğun yitirilmemesi şartıyla. İlgilin sürdürülmesi konusu gelecek tabloda inceleniyor.

TABLO V

Uzmanlara göre programdaki ilgi yoğunluğu Amaç izleyiciye göre programın süresi

Seçenekler	Sayılar	Seçenekler	Sayılar
Yakalanıyor sürdürülüyor	4	%26,6 Uzun sonlara doğru sıklıkla kılınıyor.	—
Ortalara doğru kayboluyor	9	%60 Normal zaman- da bitti	8
Ortalarda yük- seliyor	1	%6,6 Kısa. Daha bir süre izlenebilir.	13
İlgiyi yakalama ve sürdürme za- yıf	1	%6,6 Sürenin kısalı- ğına-uzuluğuna dikkat etmedim.	4
TOPLAM	15	%100 TOPLAM	25
			%100

Uzmanların %60'ı ilginin programın ortalarına doğru kaybolduğunu belirtirken, amaç izleyicinin %52'si program süresinin kısa, daha bir süre izlenebilir olduğunu, %32'i de tam zamanında bittiğini söylüyor. Bu da amaç izleyici açısından ilginin yitirilmediğine yorumlanabilir. Ayrıca %16'sı da sürenin kısalığına-uzunluğuna dikkat etmediğini söylüyor. (Ancak burada öğrencilerin ilk kez sınıflarında bir televizyon izlemeleri olayının ilginçliği, dolayısıyla bu ilginçliğin programa olan ilgi şeklinde yansiyabileceği de gözden uzak tutulmamalıdır).

TABLO VI

Uzmanlar program izledikten son-Amaç izleyici Programda:
ra:

Seçenekler	Sayılar	Seçenekler	Sayılar
Ampul Hakkında ayrıntılı bilgi edinilir.	1	%6,6 Çok şey var hepsini öğrenmek olanaksız	2 %8
Genel bir bilgi edinilir.	11	%73,3 Yeterli ölçüde bilgi var öğreniliyor	16 %62
Pekiştirilemezse yakında unutulacak kadar	—	— Az/ya da eksik/bilgi verildi Ayrıntılı olabilirdi.	7 %30
Bazı yönleri iyi öğrenilir Ayrıntıları unutulur	3	%20 TOPLAM	25 %100
TOPLAM	15	%100	

Program yapımcısının programdaki amacı, amaç izleyiciye konuyu ayrıntılı anlatmakla birlikte, genel izleyici toplamına da konu hakkında genel bir bilgi sunmaktı. Doayısıyla teknik ayrıntılara pek fazla önem vermeye çalışılmıştı. Nitekim konunun uzmanı olmayan program yapımcıları ve eğitim teknolojisi dersi alanların %73,3'ü genel bir bilgi edinilir, %20'si ise bazı yönleri iyi öğreniliyor, ayrıntıları unutulur demişlerdir. Amaç izleyicinin ise yalnızca %8'i çok şey var, hepsini öğrenmek olanaksız diyor. %62'si yeterli ölçüde bilgi var, %30'u ise daha da ayrıntılı olabilirdi demektir. Bu bilgilerin verilmesindeki sıralama (kurgu) konusunda iki grubun düşünceleri ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

TABLO VII

Programın Yapısı:

(Bölümlerin sıralanmasındaki seçenekler)

Ampulün:

Yanıtlar	İşleyişi yapısı çeşitleri	%	Yapısı çeşitleri işleyişi	%	İşleyişi çeşitleri yapısı	%	Program daki Dü- zen yapısı işleyişi çeşitleri	%	Top;
Uzman kişiler	2	%	—	—	3	%	10	%	15
		13				20		66	
Amaç iz- leyicisi	1	%	2	%	4	%	18	%	25
		4		8		16		72	
TOPLAM	3		2		7		28		40

Programın üç ana bölümden oluşmakta. Girişte aydınlatmanın tarihçesi verildikten sonra ampulün yapısı, hangi elemanlardan oluştuğu anlatılıyor. İkinci bölümde işleyişi örneklerle anlatılıyor. Son bölümde ise ampulün çeşitleri anlatılıyor. Bu bölümlerin sıralanmasındaki önerilerin sorulduğu ve düzenlendiği yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, programdaki düzene katılanlar %66 ve %72 gibi yakın ve yüksek oranda birlik göstermektedirler. Ancak uzmanlar bölümünde görüldüğü gibi, birinci ve üçüncü seçeneklerde (işleyişi) bölümünün birinci sırayı alması için toplam %33'lük (%13 + %20) bir istem vardır. Aynı istemin öğrencilerde de %20'lik (%4 + %16) olması ilgi çekicidir. İzlenen programın izleyiciyi bir ölçüde şartladığı da göz önünde bulundurulursa bu oranları, herhangi bir mekanik şeyin tanıtımında önce onun işleyişini gösterme gereği üzerinde düşünebiliriz.

TABLO VIII

Programdaki bölümlerin beğenilme dereceleri:
(Değerlendirme 2 rakamla yapıldığından deneklerin iki katı almıştık)

Program Bölümleri	Amaç izleyici	Uzmanlar
Program Bölümleri	Amaç İzleyici	Uzmanlar
Giriş	12 % 24	8 % 30,7
Düzeni	10 % 20	5 % 19
İçerik	9 % 18	3 % 11,5
Grafik	9 % 18	3 % 11,5
Müzik	5 % 10	7 % 27,3
Konuşma biçimi -hızı	4 % 8	— —
Sonu	1 % 2	— —
Sonuç	— —	— —
TOPLAM	50 % 100	26 % 100

Giriş bölümü her iki grupçada en yüksek puanla değerlendirilmiştir. Ancak son bölüm sifıra yakın puan almıştır. Oysa bir televizyon programında bilinen gerçek, programın sonunun en vurucu, en ilginç ve söylemek istenen şeyin “özlü bir-iki tümce (ya da gö-rüntü) ile özetlenerek bir kez daha söylenmesi gerektiğidir. Bu açı-dan bakılınca 5 nolu tabloda uzmanların %60'ının “Ortalara doğ-ru ilgi kayboluyor” yargısına prim vermek gerekir. Bu da eğitim programları için büyük bir tehlikedir. (Bir diğer neden aşağıdaki tabloda irdelenecektir). Öte yandan bir direkt-öğretici (Instructi-onal) programda müziğin işlevi, diğer türlere nazaran hemen hiç denecek kadar azdır. Oysa uzmanların, öğrencilere göre müziği özellikle beğenmeleri, uzmanların entellektüel kaygılarının yeni bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Diğer bölüm ve öğelerin de-ğerlendirilmesinde çakışma var.

TABLO IX

Uzmanlarca programın en büyük eksikliği:

Seçenekler	Sayılar
Güdüleme konusu ihmal edilmiş	6 % 40
Programın yapısından gelen aksaklıklar var	5 % 33,3
Programın içeriğinden gelen aksaklıklar var	— —
Pek eksigi yok	3 % 20
Başka	1 % 6,6
TOPLAM	

Bir eğitim programında, o programı izleme isteği yaratmak için, programın başında motivasyonel öge kullanılır. Değişmez kuraldır bu. Ancak asıl motivasyon, programın bütününden, izlenildikten sonra amaçlanan istendik davranışlara yol açması için kurulan motivasyondur.

Örneğin araştırmayı yaptığımız programda, amaçlanan izleyici için motivasyon olgusu, bu program iyi izlemekle derste daha başarılı olabilecekleri, daha sonra gelecek konuları daha rahat anlayabilecekleri şekilde kurmacalarla yapılabilirdi. Yine aynı şekilde genel izleyici için, örneğin bu programdan edindikleri bilgilerle, evlerinde kullandıkları ampullerin daha uzun ömürlü olması için gerekli önlemleri alabilecekleri ve dolayısıyla bu önlemlerin de programda belirtilmesi gerekliliği tartışma götürmezdi. Böylesi bir güdüleme (motivasyon) eksiklikliği uzmanların verdiği yanıtlarda amaç izleyicinin düşüncelerini alacak bir soru, onların sormalarına konulmamıştır. Bu yalnızca bu konudaki deneyim eksikliğimizdendir. Ayırımına sonradan vardık).

Şimdiye değin yaptığımız yorumlardan başka, uzmanlara yönelttiğimiz sorulardan birine aldığımız yanıtlarda, öğrenme sürecinde egzersizin rolünü bu programda % 40'ı yeterli görmüştür. Bir diğerinde % 53'ü izleyicinin bu programda "öğrendiği"-nin başka bir şey öğrenmesine de yardımcı olabileceğini belirtmiştir. Eğitim programlarının hazırlanmasında önemle üstünde durulması gerekli bir konudur bu.

Ama izleyiciye yönelttiğimiz soruların birinde de % 56'sı bu tür bir programın, derslikte, öğretmen konuyu anlatırken, ona yardımcı bir araç olarak kullanılırsa, asıl o zaman yararlı olacağı düşüncesindedirler. Bu da bize böylesi programları hazırlarken gözönünde tutmamız gereken bir noktayı daha vurgulamaktadır: Eğitimde öğretmen vazgeçilmez bir ögedir. Diğer eğitim ortamları yalnızca daha etkin bir eğitim için birer araçlardır.

BÖLÜM III

Özet-Yargı-Öneriler.

Özetle ,eğitim programlarının yapımında birincil derecede görev alan (ya da alması gereken) kişilerin entellektüel kaygıları ile amaç izleyicinin beklentileri, önem verdikleri noktalar-bazen benzerlikler göstermekle birlikte-herzaman çakışmayabilmektedir. Algılama ve kavrama oranının yüksek olabilmesi için gerekli eğitimsel düzenlemelerde ayrı düşünülen noktalar bulunabilmekte ,uzmanların gerektiğinde şiddetle karşı çıktıkları bir durum (öge,düzenleme) amaç izleyici tarafından kabul görebilmektedir. (Ya da tersi). Eğitim programlarında, diğer bütün eğitim etkinliklerinde olduğu gibi güdüleme (motivasyon) olgusuna olabildiğince özen gösterilmelidir.

Bir diğer önemli konu, benzer ancak daha geniş kapsamlı, yetkin ve sağlıklı biçimde yapılmış araştırma sonuçlarının ışığında, bunlardan alınacak verilerle eğitim programlarının yapılması gerektiğidir. Örneğin bu çalışmadan çıkarılabilecek bir küçük sonuç, benzer bir nesneyi tanıtan programda, önce nesnenin çalışma sistemini anlatmanın daha yararlı olabileceği, azından bunun düşünülmesi, tartışılması gerektiğidir.

Program üzerinde ayrı ayrı düşünceler olduğuna göre, program hazırlanması sırasında en azından, konu uzmanı, eğitim uzmanı, amaç izleyici temsilcisi program yapımcısı ile sağlıklı bir diyalog içinde olmalıdır. (Psikolog, sosyolog, metin yazarı vb. gibi daha birçok kişiyi de kapsar bu grup kuşkusuz. Ancak çalışma sınırlarımızın dışındadır bu konular).

Direket-öğretici programlarının süresinin 15 dakika sınırını çok zorunlu olmadıkça geçmemeleri, özellikle sunucunun kişiliğine, konuşma hızına ve biçimine amaç izleyicinin isterlerine ve progra-

mın içeriğine göre yön verilmesi, verilen iletide (mesajda) Sine-
matografik ilkelere ödün vermeden ancak abartmaya da kaç-
madan programın düzenlenmesi, hazırlanan programın kendisini
tamamlayan diğer öğelerle (basılı materyal, öğretmen v.b.) etkin
bir eğitime yol açacağı unutulmaması, programın girişinin çe-
kici olması kadar, belki daha da fazla, sonunun da çekici, ilgi uyan-
dırıcı olması gerektiği çalışmanın çıkarımları olarak sıralanabilir.

Daha etkin, yararlı eğitim programlarının bu tür çalışmaların
yoğunlaşması ile gerçekleşeceği de yadsınamaz bir gerçek ve sorun
olarak karşımızda durmaktadır.